

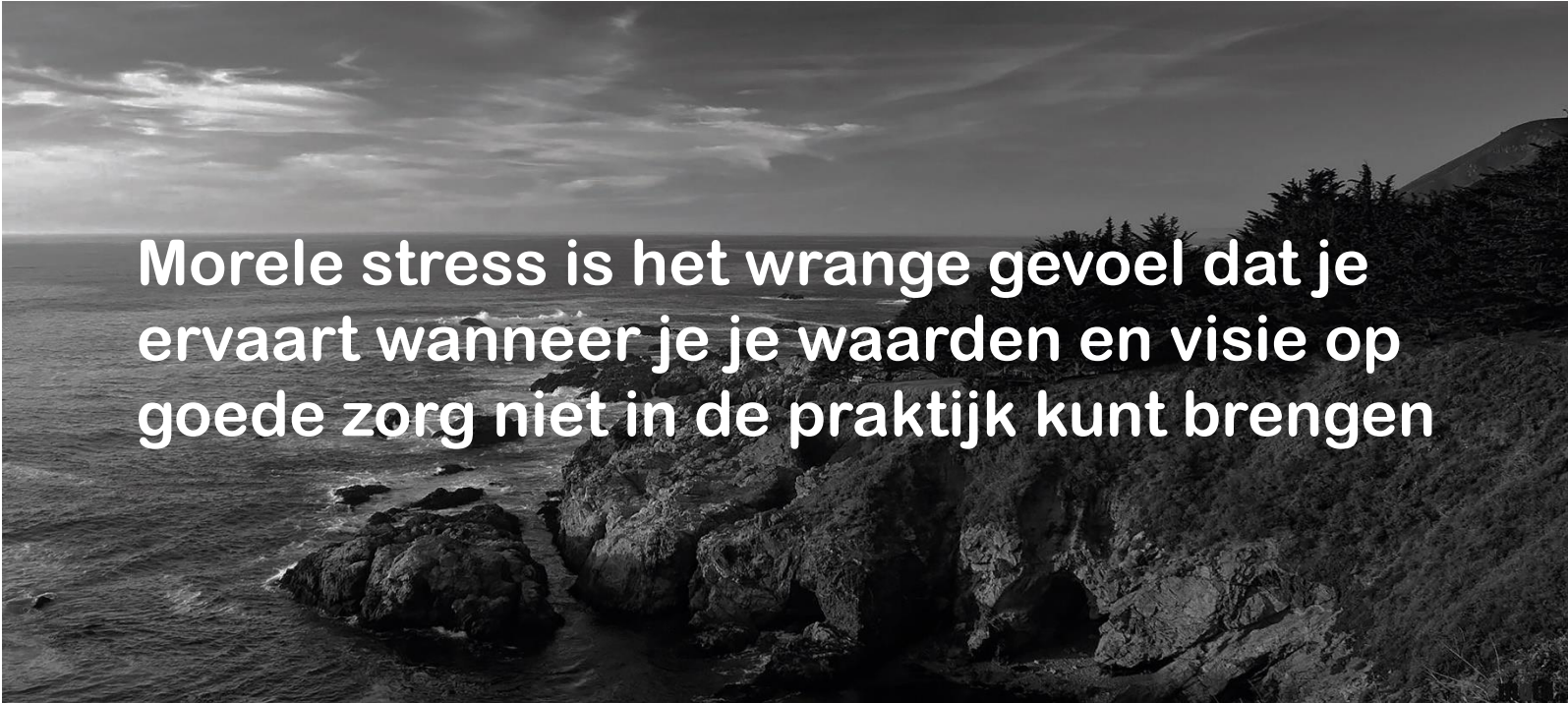

VAN MORELE STRESS NAAR EEN CULTUUR VAN MORELE VEERKRACHT

**TETRA-Project
2016-2018**

MORELE STRESS

Morele stress is het wrange gevoel dat je ervaart wanneer je je waarden en visie op goede zorg niet in de praktijk kunt brengen

- » Herkenbaar fenomeen 'nieuwe' term...
- » Onderscheid werkstress-emotionele stress

OORZAAK

- » Kloof tussen **eigen visie en belangrijke waarden** en de **realiteit**
- » Door **interne** of **externe** belemmeringen

DENKEN

WILLEN

DURVEN
KUNNEN

DOEN

TERUGKOPPELEN
VERANTWOORDEN

Uit: Karssing, E. (2007).

GEVOLGEN ZORGVERLENER naar Rushton & Kurtz, 2015

FYSIEK

- Vermoeidheid
- (fysieke) uitputting
- Slaapproblemen
- Lichamelijke klachten: hoofdpijn, nekpijn, rugpijn, buikpijn...

GEDRAGSMATIG

- Vermijdingsgedrag, afstand nemen van de zorgsituatie(s)
- Apathie
- Turnover (de organisatie, het beroep, de sector verlaten)
- Emotioneel afreageren (agressie, bits gedrag)
- Gejaagdheid, onrust

EMOTIONEEL

- Frustratie
- Woede
- Schaamte
- Angst
- Depressieve gevoelens
- Burnoutsymptomen (emotionele uitputting, cynisme, verminderd gevoel van bekwaamheid)

SPIRITUEEL

- Verlies van betekenis

GEVOLGEN: TEAM EN ORGANISATIE

Gevolgen voor het team

- » Impact op verhoudingen binnen team + conflict
- » Vaak voorkomend thema: 'collega's zaken zien doen waar je niet achter staat'

Gevolgen voor de kwaliteit van zorg

- » Emotioneel afhaken van zorgverleners ('compassiemoeheid')
- » Conflicten: effect op communicatie en samenwerking

Gevolgen voor de organisatie

- » Uitstroom van zorgpersoneel
- » Verzuim / (uitval wegens) burn-out
- » Verslechterde relaties met team en leidinggevenden

WIE HEEFT MORELE STRESS?

» Elke zorgverlener kan in meer of mindere mate last hebben van morele stress

**ALS JE WAARDEN HEBT
ZAL JE AF EN TOE
VERONTWAARDIGD
WORDEN**

NIET LOUTER NEGATIEF

- » Morele sensitiviteit = betrokkenheid
- » Barometer voor kwaliteit van de zorg
- » Even stilstaan... en denken
- » Eigen handelen en dat van collega's/organisatie... in vraag stellen
- » Ondernemen van actie vanuit ontevredenheid
 - = Startpunt voor reflectie en ethische groei !
 - = Startpunt voor morele veerkracht

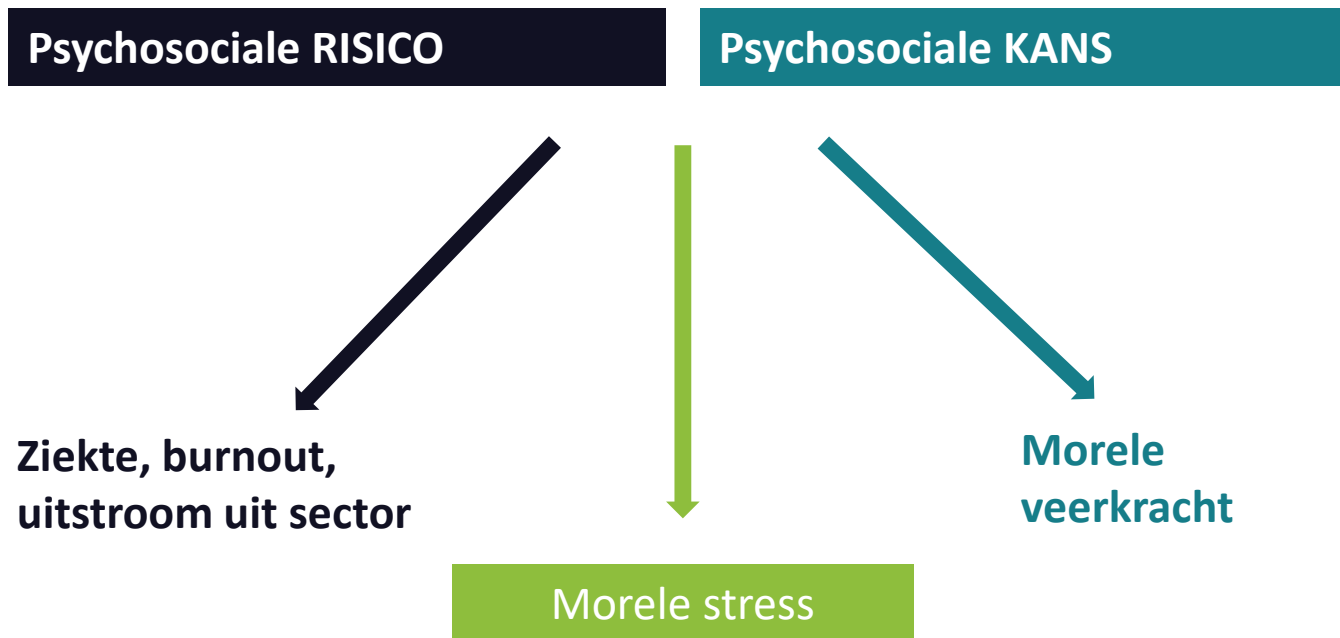

AANDACHT VOOR MORELE STRESS: WAAROM?

- » Kwaliteit van zorg
- » Duurzame inzetbaarheid – langer blijven werken
- » Retentie van zorgpersoneel
- » Welzijn van de zorgverlener ([Welzijnswet 1 september 2014](#))
- » Snijvlak van personeelsbeleid en kwaliteitsbeleid (ethiek)

MORELE VEERKRACHT

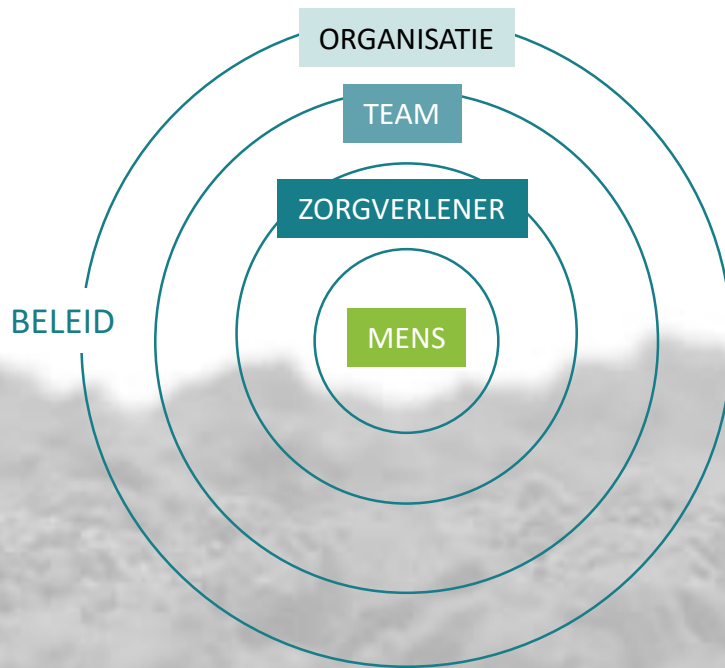
...is het vermogen om het evenwicht te herstellen of te behouden na een ingrijpende, langdurig en/of frequent voorkomende ervaring van morele stress.

Laat ons zorgen voor onze medewerkers:
zie wat hen raakt, luister en maak bespreekbaar.

MORELE VEERKRACHT

- » **Groeien** uit ervaringen van morele stress
- » Constructief omgaan met morele stress

Willen we aan morele stress werken dan moeten we op **alle niveaus tegelijkertijd** werken! Alleen op het individu werken leidt tot frustratie als op andere niveaus niet aan problemen gewerkt wordt.

Wat is onze visie en zijn onze waarden op alle niveaus?

STRATEGIEËN OP INDIVIDUEEL NIVEAU

- » Reflecteer over morele stress
- » Spreek erover
- » Zoek steun
- » Focus op wat veranderbaar is
- » Zoek hulpbronnen/ krachtbronnen

Zie '*gids: Van morele stress naar een moreel veerkrachtige zorgorganisatie*'

(www.morelestress.be)

STRATEGIEËN OP LEIDINGGEVEND NIVEAU

- » Informeer jezelf over morele stress
- » Bevraag morele stress & identificeer oorzaken
- » Verlaag de drempel voor bespreekbaarheid – vraag: ‘wat wil je nu dat ik hiermee doe? Wat verwacht je precies van mij?’
- » Zet in op teamontwikkeling, sociale steun en een positief, waardierend leerklimaat/feedbackklimaat
- » Hanteer een coachende en empowerende houding
- » Faciliteer ethische reflectie
- » Werk aan inspraak en gedeelde besluitvorming

STRATEGIEËN OP ORGANISATIENIVEAU

- » Veranker in instroom (HRM)
- » Inventariseer opleidings- en ondersteuningsbehoeften/ Bied leermogelijkheden aan medewerkers
- » Focus op verandering in de werkomgeving
- » Ontwikkel beleid– integreer in bestaande beleidslijnen- bouw aan een ethische cultuur en infrastructuur
- » Zet in op interdisciplinariteit en overleg
- » Veranker in uitstroom
- » Focus op leiderschap en het uitdragen van visie en waarden

EEN MOREEL VEERKRACHTIGE ORGANISATIE

- » Is zich bewust van de emotionele impact van het zorgend beroep – aandacht voor de beleving!
- » Beschouwt morele stress als een psychosociaal risico - KANS
- » Erkent gedeelde verantwoordelijkheid
 - Medewerkers
 - Team
 - Leidinggevenden
 - Organisatie
- » Maakt goede zorg mogelijk via ondersteunende processen
- » Bouwt een ethische infrastructuur uit die een ethische cultuur kan initiëren

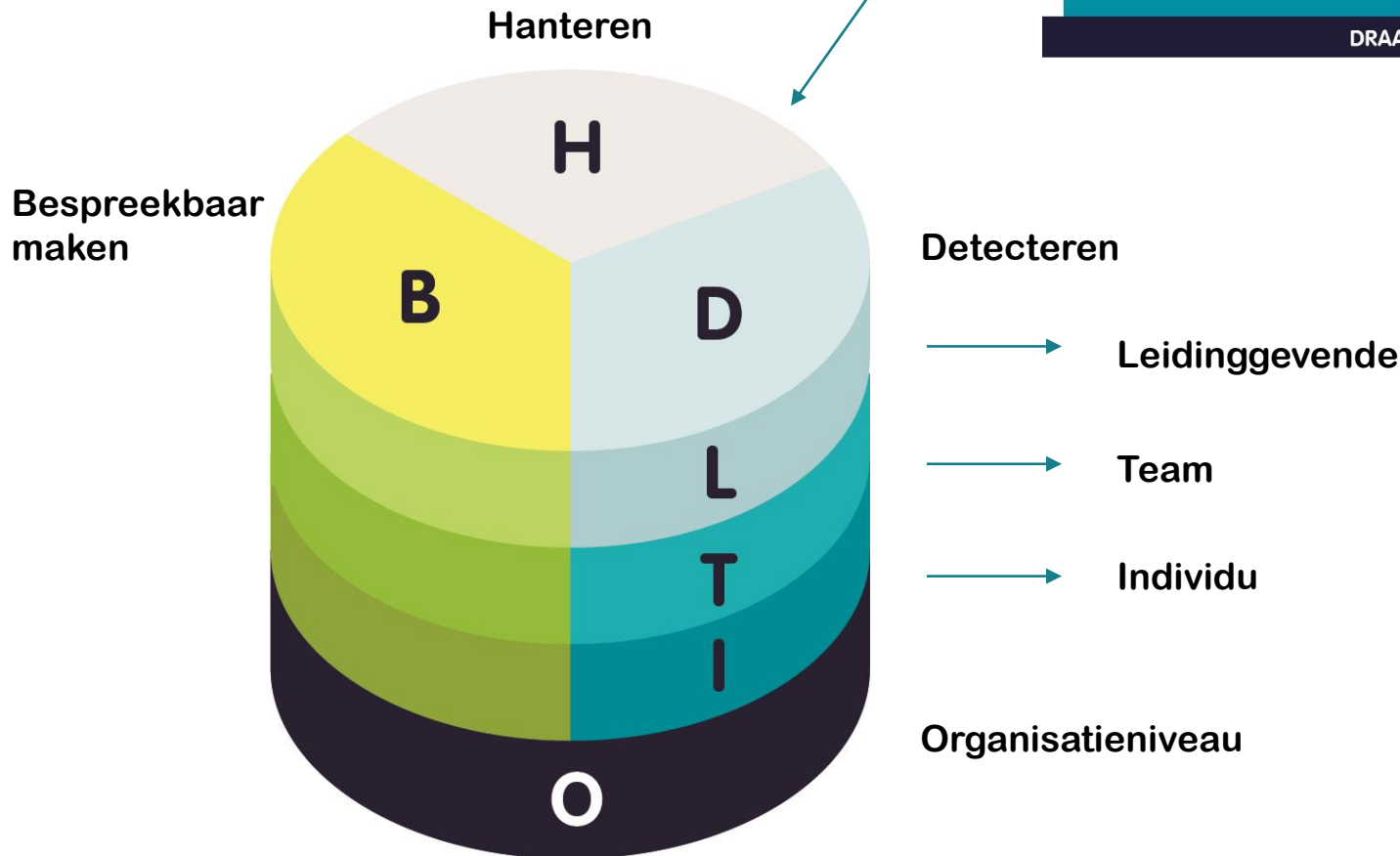
Zie nota 'Voorwaardenscheppende criteria'

BESLUIT

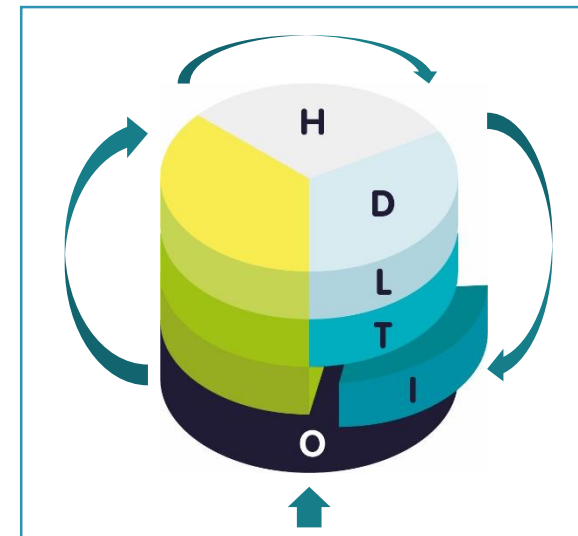
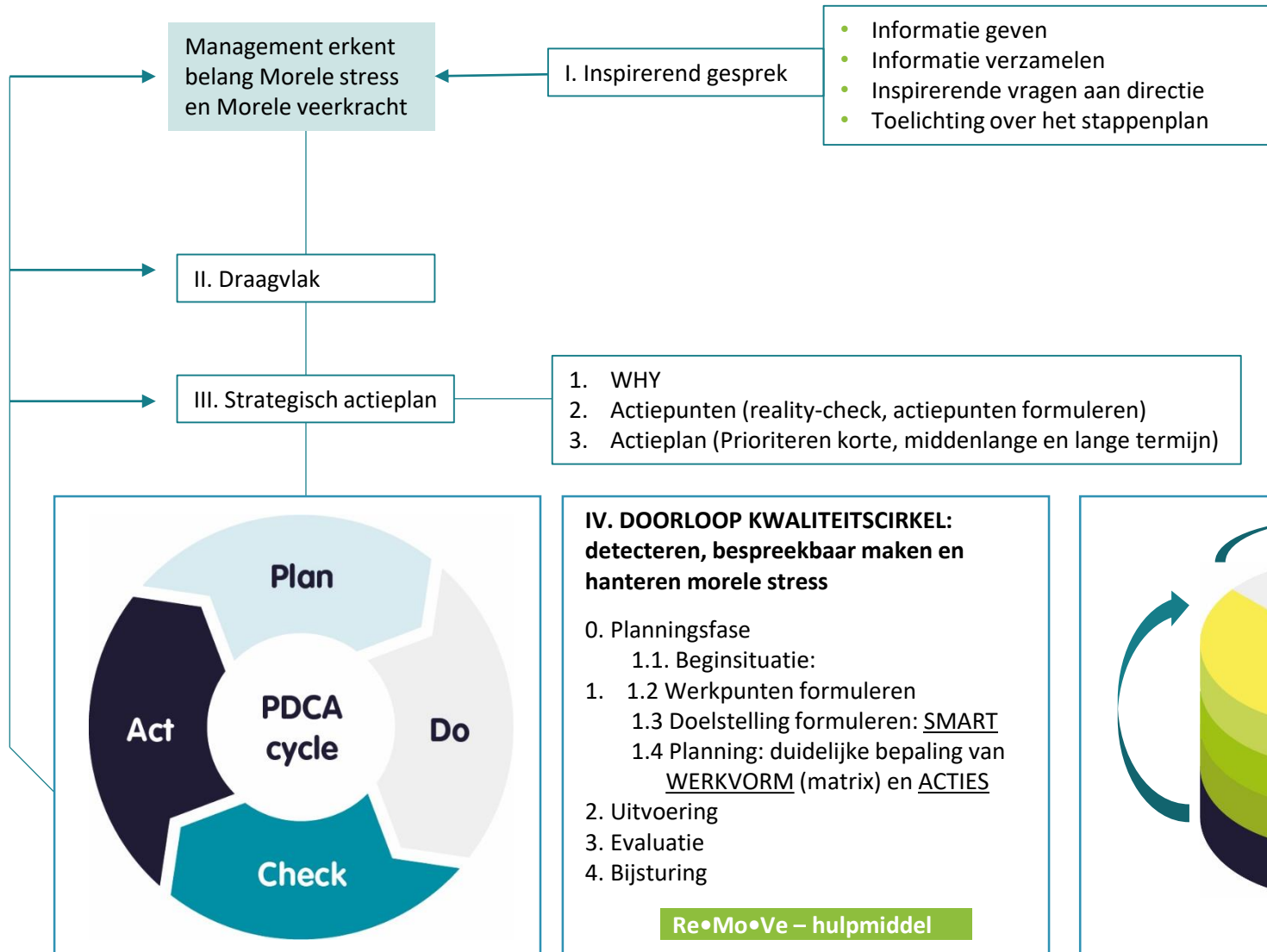
- » **Morele stress** is er en zal er altijd zijn
- » Schaduw- én positieve zijde
- » Verantwoordelijkheid op verschillende niveaus
- » Uitdaging voor organisaties – maar ook voor leidinggevenden en medewerkers- om morele stress adequaat te hanteren en om te buigen in **morele veerkracht**
- » **Re.Mo.Ve** stimuleert morele veerkracht in de zorgorganisatie. Groeien naar morele veerkracht is een traject op zich dat levendig moet gehouden worden.

METHODIEKEN EN RE.MO.VE

digitaal instrument dat is ontwikkeld om morele veerkracht op een methodische procesmatige en continue wijze in de voorziening aan te pakken en te verankeren.

Van morele stress naar een cultuur van morele veerkracht

DIENSTVERLENINGSAANBOD

» www.morelestress.be/actie/ons-aanbod

» Marktconforme prijzen

» Ondersteuning, vorming, coaching, begeleiding

- **Teamworkshops** morele veerkracht
- Training voor **leidinggevenden**

(detecteren, bespreekbaar maken, hanteren van morele stress– inzetten van ontwikkelde instrumenten)

Van morele stress naar een cultuur van morele veerkracht

DE JAREN GEVEN JE RIMPELS

OP JE HUID

MAAR ALS JE JE PASSIE VERLIEST

KRIJG JE RIMPELS

OP JE ZIEL

howest
we develop people